

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SOCIOLOGIJA V LETU 2019

Poročilo DPK SM za sociologijo

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz sociologije – primerjava po letih	4
1.3	Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019.....	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	20
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	21
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	23
5.1	Zunanje ocenjevanje	23
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	23
6	Povzetek	24
6.1	Ocena uspeha kandidatov	24
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	24
6.3	Druge ugotovitve	25

Avtorici:

mag. Mirjam Počkar, glavna ocenjevalka za sociologijo

dr. Marina Tavčar Krajnc, predsednica DPK SM za sociologijo

Poročilo je potrdila DPK SM za sociologijo na svoji 1. korespondenčni seji 28.–30. 9. 2019.

Ljubljana, september 2019

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno matura (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura) in
- **ostali SM**, to so:
  - kandidati z maturitetnim tečajem,
  - 21-letniki,
  - odrasli,
  - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
  - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
  - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
  - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

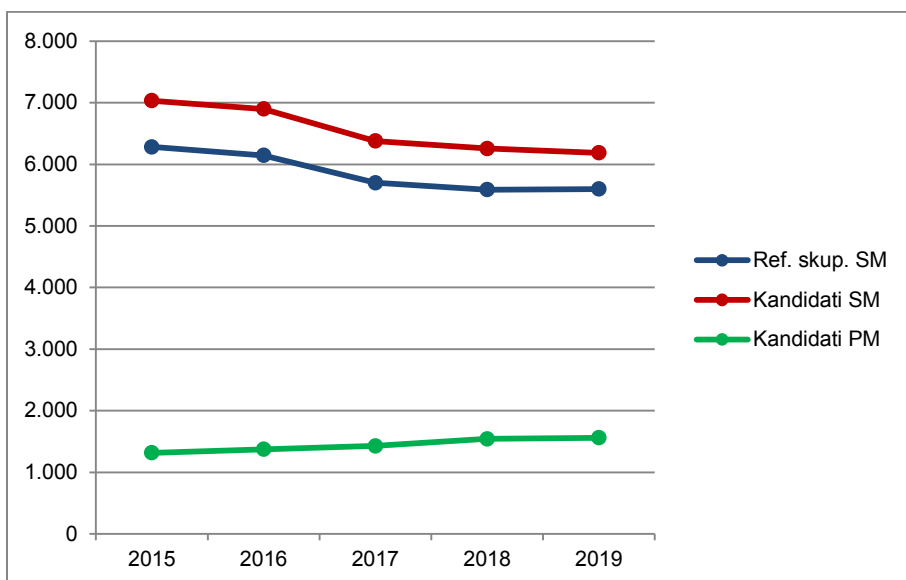
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2015 do 2019. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2015	6.283	7.033	1.317
2016	6.145	6.899	1.373
2017	5.699	6.379	1.429
2018	5.589	6.255	1.544
2019	5.600	6.185	1.560

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Vir: Državni izpitni center, 2019

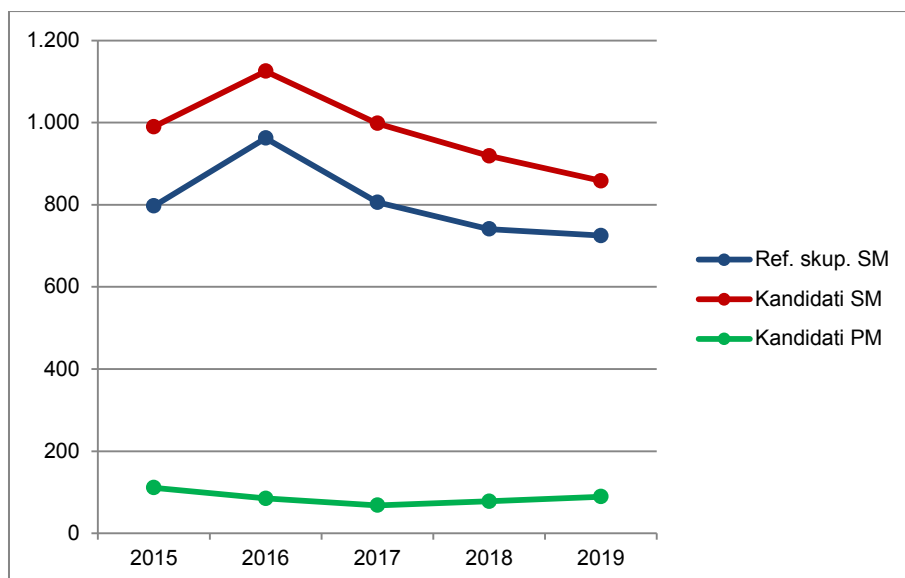
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz sociologije – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali sociologijo v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2015 do 2019. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz sociologije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2015	797	990	111
2016	962	1.125	85
2017	806	998	68
2018	741	919	78
2019	725	858	89

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz sociologije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

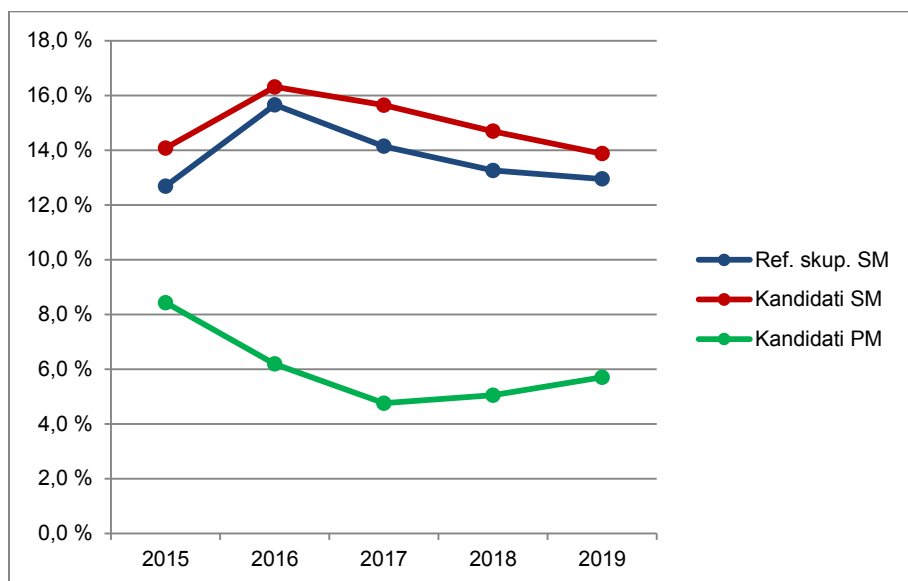
Vir: Državni izpitni center, 2019

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali sociologijo (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2015 do 2019 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz sociologije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2015	12,7 %	14,1 %	8,4 %
2016	15,7 %	16,3 %	6,2 %
2017	14,1 %	15,6 %	4,8 %
2018	13,3 %	14,7 %	5,1 %
2019	12,9 %	13,9 %	5,7 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz sociologije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Vir: Državni izpitni center, 2019

1.3 Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019

	Število	Delež
Splošna gimnazija	646	68,2 %
Klasična gimnazija	23	2,4 %
Gimnazija	669	70,6 %
Tehniška gimnazija	18	1,9 %
Ekonomska gimnazija	26	2,7 %
Umetniška gimnazija	12	1,3 %
Strokovna gimnazija	56	5,9 %
Ref. skup. SM	725	76,6 %
Ostali SM	133	14,0 %
Kandidati SM	858	90,6 %
Kandidati PM	89	9,4 %

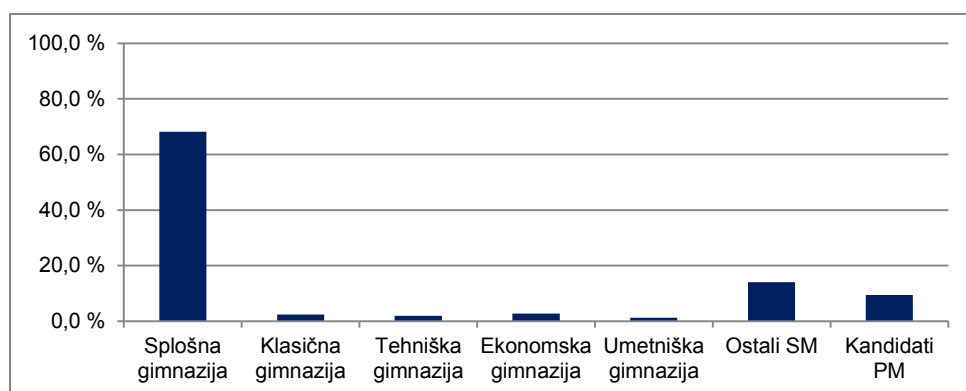
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019

Vir: Državni izpitni center, 2019

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri sociologiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2019 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

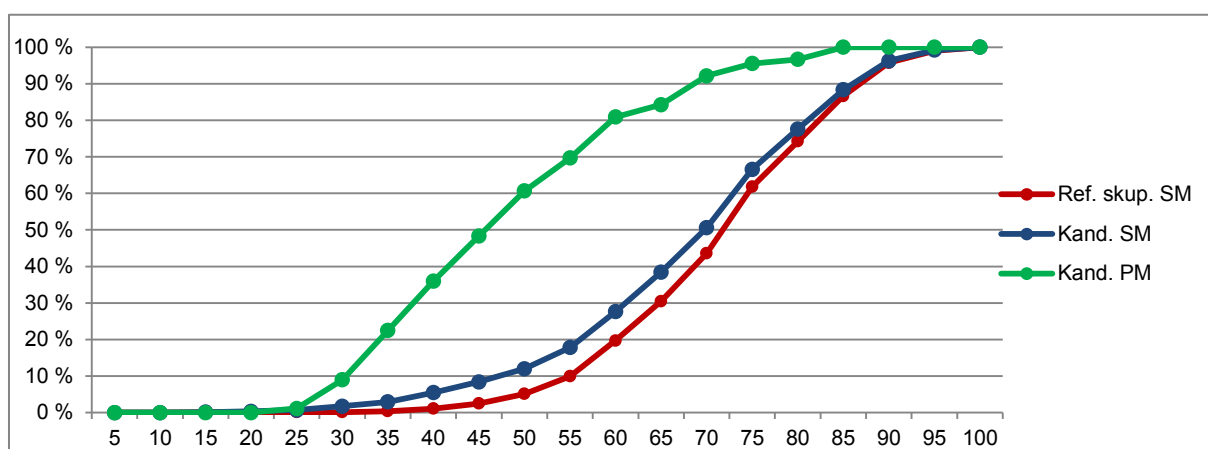
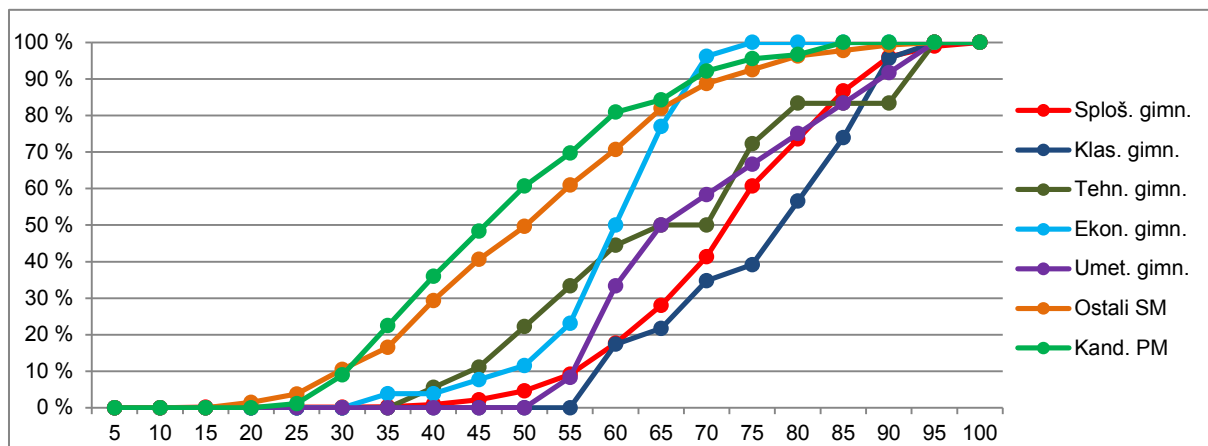
Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	1
26-30	0	0	0	0	0	0	0	0	9	9	7
31-35	1	0	1	0	1	0	1	2	10	8	12
36-40	4	0	4	1	0	0	1	5	22	17	12
41-45	8	0	8	1	1	0	2	10	25	15	11
46-50	16	0	16	2	1	0	3	19	31	12	11
51-55	29	0	29	2	3	1	6	35	50	15	8
56-60	55	4	59	2	7	3	12	71	84	13	10
61-65	67	1	68	1	7	2	10	78	93	15	3
66-70	86	3	89	0	5	1	6	95	104	9	7
71-75	125	1	126	4	1	1	6	132	137	5	3
76-80	83	4	87	2	0	1	3	90	95	5	1
81-85	85	4	89	0	0	1	1	90	92	2	3
86-90	60	5	65	0	0	1	1	66	68	2	0
91-95	19	1	20	3	0	1	4	24	25	1	0
96-100	7	0	7	0	0	0	0	7	7	0	0
SKUPAJ	646	23	669	18	26	12	56	725	858	133	89

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	0 %
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	4 %	1 %
30	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	11 %	9 %
35	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	0 %	2 %	0 %	3 %	17 %	22 %
40	1 %	0 %	1 %	6 %	4 %	0 %	4 %	1 %	5 %	29 %	36 %
45	2 %	0 %	2 %	11 %	8 %	0 %	7 %	2 %	8 %	41 %	48 %
50	5 %	0 %	4 %	22 %	12 %	0 %	13 %	5 %	12 %	50 %	61 %
55	9 %	0 %	9 %	33 %	23 %	8 %	23 %	10 %	18 %	61 %	70 %
60	18 %	17 %	18 %	44 %	50 %	33 %	45 %	20 %	28 %	71 %	81 %
65	28 %	22 %	28 %	50 %	77 %	50 %	63 %	30 %	38 %	82 %	84 %
70	41 %	35 %	41 %	50 %	96 %	58 %	73 %	44 %	51 %	89 %	92 %
75	61 %	39 %	60 %	72 %	100 %	67 %	84 %	62 %	67 %	92 %	96 %
80	74 %	57 %	73 %	83 %	100 %	75 %	89 %	74 %	78 %	96 %	97 %
85	87 %	74 %	86 %	83 %	100 %	83 %	91 %	87 %	88 %	98 %	100 %
90	96 %	96 %	96 %	83 %	100 %	92 %	93 %	96 %	96 %	99 %	100 %
95	99 %	100 %	99 %	100 %	100 %	100 %	100 %	99 %	99 %	100 %	100 %
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center, 2019

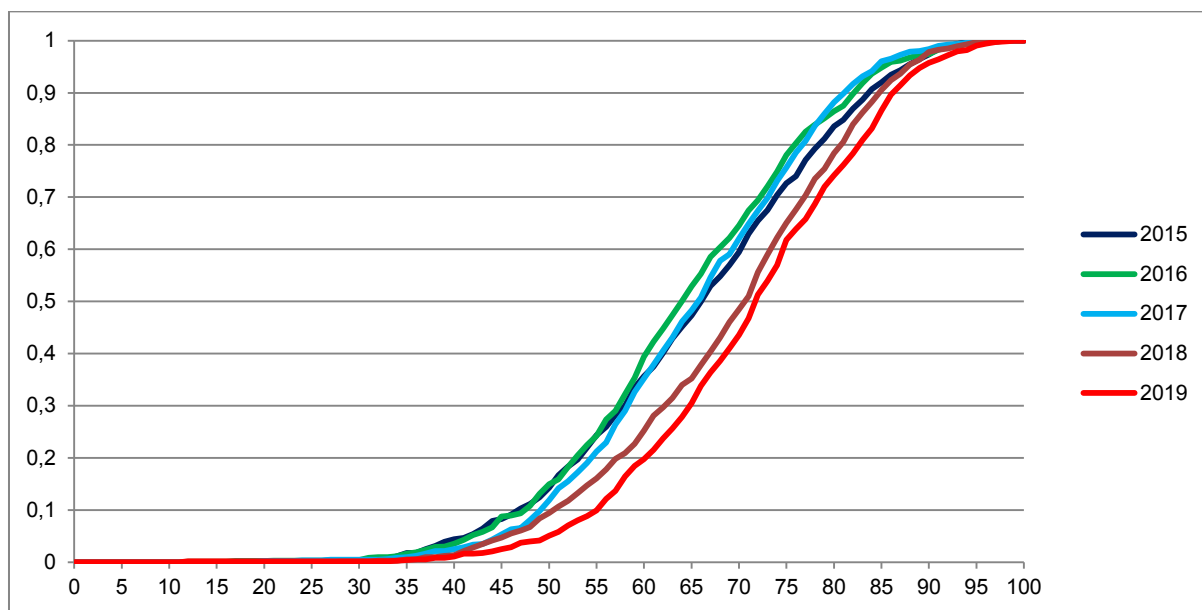
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med ocenami v letih od 2015 do 2019, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med ocenami za zadnjih pet let

Leto	Ocene			
	2	3	4	5
2015	47	58	70	82
2016	48	58	70	82
2017	48	58	70	82
2018	49	60	71	82
2019	50	61	72	83

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center 2019

2.3 Porazdelitev dosežkov po ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po ocenah pri sociologiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2019 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

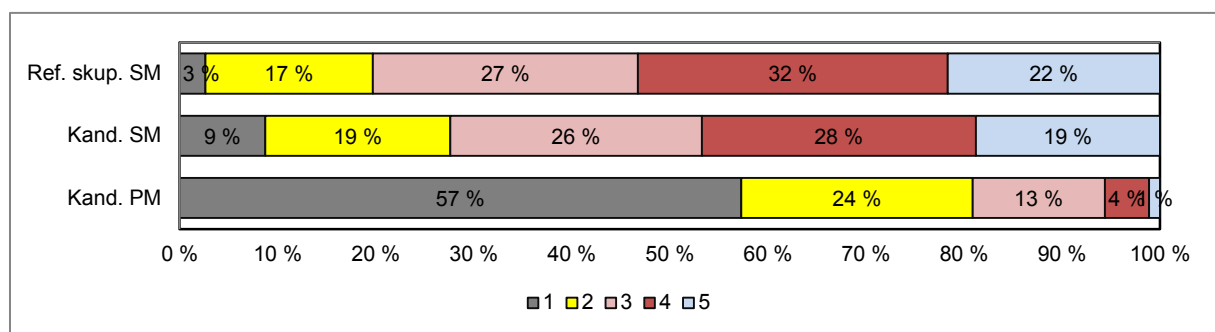
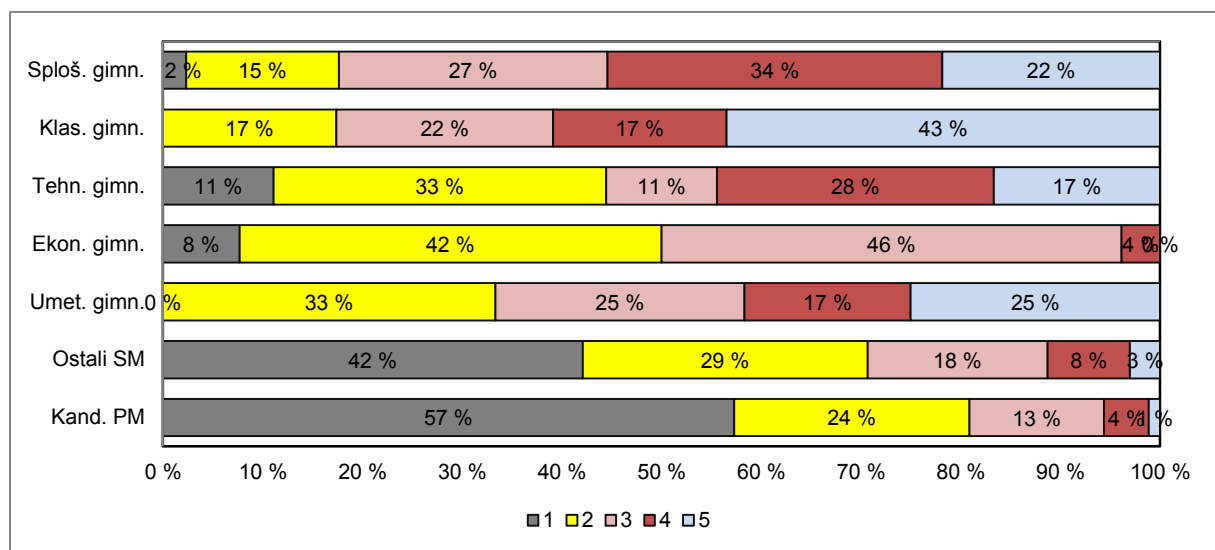
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	15	0	15	2	2	0	4	19	75	56	51
2	99	4	103	6	11	4	21	124	162	38	21
3	174	5	179	2	12	3	17	196	220	24	12
4	217	4	221	5	1	2	8	229	240	11	4
5	141	10	151	3	0	3	6	157	161	4	1
Uspešni	631	23	654	16	24	12	52	706	783	77	38
Skupaj	646	23	669	18	26	12	56	725	858	133	89

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	2 %	0 %	2 %	11 %	8 %	0 %	7 %	3 %	9 %	42 %	57 %
2	15 %	17 %	15 %	33 %	42 %	33 %	38 %	17 %	19 %	29 %	24 %
3	27 %	22 %	27 %	11 %	46 %	25 %	30 %	27 %	26 %	18 %	13 %
4	34 %	17 %	33 %	28 %	4 %	17 %	14 %	32 %	28 %	8 %	4 %
5	22 %	43 %	23 %	17 %	0 %	25 %	11 %	22 %	19 %	3 %	1 %
Uspešni	98 %	100 %	98 %	89 %	92 %	100 %	93 %	97 %	91 %	58 %	43 %
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Vir: Državni izpitni center, 2019

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2019

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	646	23	669	18	26	12	56	725	858	133	89
Povprečni splošni uspeh pri SM*	18,80	19,73	18,83	19,07	15,06	17,56	17,03	18,72	18,47	15,08	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,78	3,70	3,78	3,83	3,31	3,50	3,52	3,76	3,64	2,70	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,73	3,78	3,73	3,78	3,54	3,75	3,66	3,73	3,63	2,88	-
Povprečna ocena pri predmetu SM	3,57	3,87	3,58	3,06	2,46	3,33	2,84	3,53	3,29	2,02	1,69
Povprečna originalna ocena pri predmetu SM**	3,56	3,87	3,57	3,00	2,42	3,33	2,80	3,51	3,27	1,98	1,69
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	71,92	76,05	72,06	66,25	59,57	70,10	63,98	71,44	68,27	51,00	47,97
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	73	78	73	65,5	61,5	65	64	72	70	51	46
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	12,18	11,69	12,18	17,46	8,81	13,45	13,59	12,47	14,98	15,77	14,62
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	3,80	3,70	3,79	3,81	3,46	3,25	3,52	3,77	3,66	2,63	4,33
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	4,36	4,26	4,36	4,28	4,11	4,00	4,19	4,35	4,25	3,36	3,70
Korelacija splošnega uspeha pri SM in ocene pri predmetu SM*	0,75	-	0,74	-	-	-	0,74	0,74	0,75	0,82	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,71	-	0,71	-	-	-	0,66	0,70	0,71	0,79	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,66	-	0,65	-	-	-	0,50	0,64	0,65	0,68	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,68	-	0,67	-	-	-	0,66	0,67	0,70	0,49	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,68	-	0,67	-	-	-	0,66	0,67	0,70	0,49	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,61	-	0,62	-	-	-	0,67	0,62	0,67	0,51	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,51	-	0,51	-	-	-	0,49	0,51	0,56	0,32	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,37	-	0,33	-	-	-	0,17	0,32	0,42	0,30	0,02
Odstotek neuspešnih s PP	2,32	0,00	2,24	11,11	7,69	0,00	7,14	2,62	8,74	42,11	57,30
Odstotek neuspešnih brez PP	3,72	0,00	3,59	16,67	11,54	0,00	10,71	4,14	10,49	45,11	57,30

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

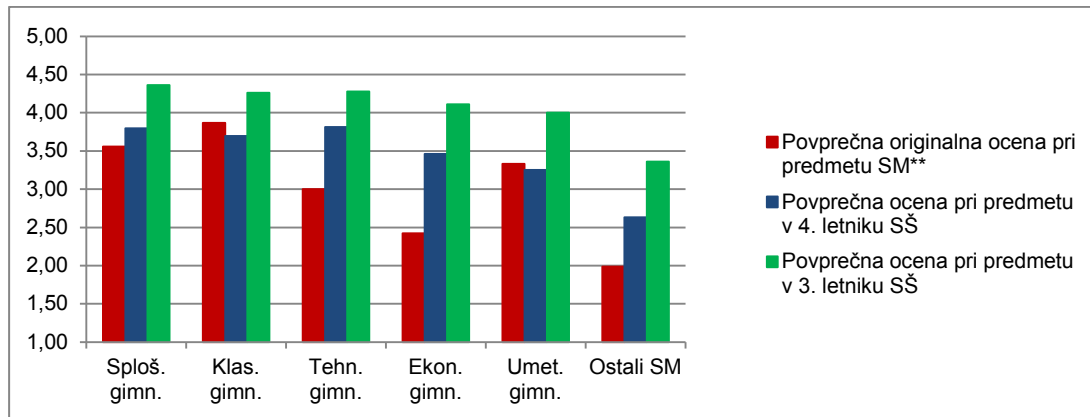
**Originalna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne), ocenjevanja na OR namesto VR ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne ocene pri izpitu SM iz sociologije in povprečnih ocen iz sociologije v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

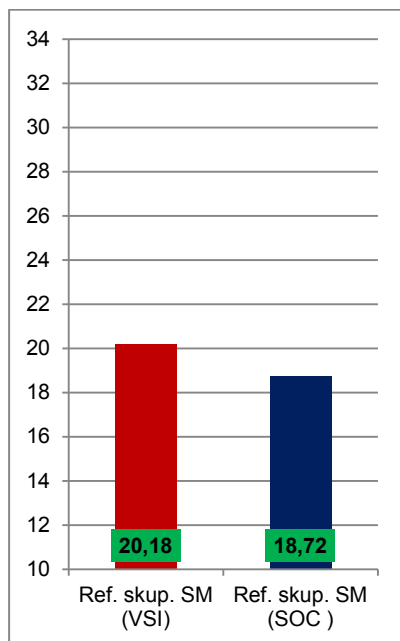
Slika 3.1: Povprečne ocene pri izpitu SM iz sociologije

Vir: Državni izpitni center, 2019

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2019 prvič v celoti opravljali splošno matura (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz sociologije (ref. skup. SM – SOC).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz sociologije

Vir: Državni izpitni center, 2019

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku SM 2019.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

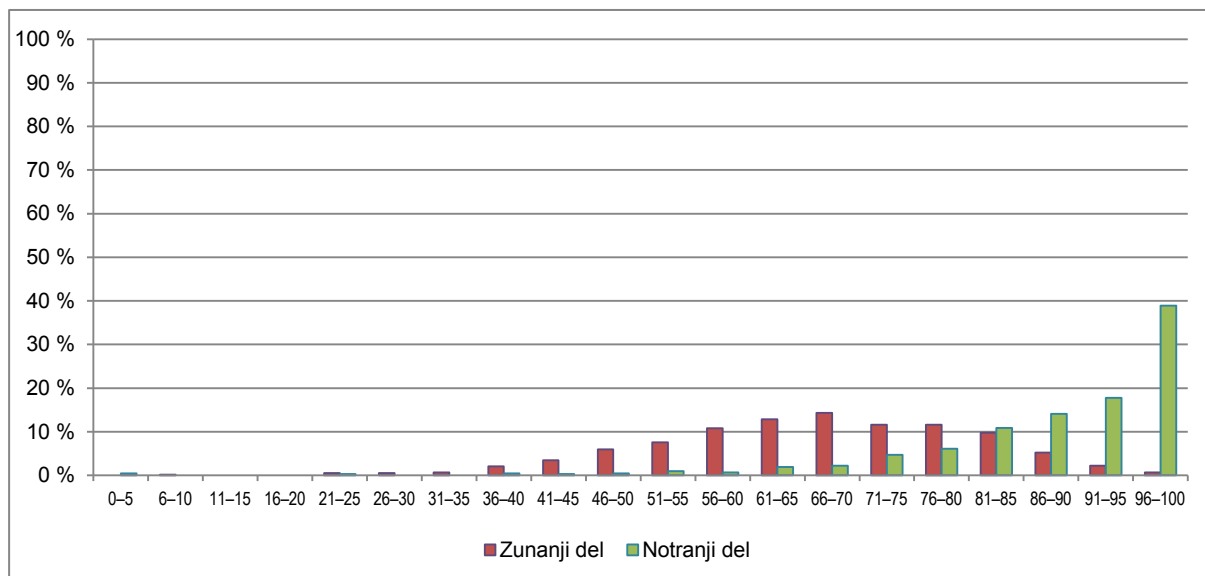
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	725	725
Povprečno število odstotnih točk	53,36	18,08
Standardni odklon odstotnih točk	11,39	2,60
Maksimalno število odstotnih točk	79,00	20,00
Povprečna težavnost	0,67	0,90

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku SM 2019.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	1 %	0 %
26–30	1 %	0 %
31–35	1 %	0 %
36–40	2 %	0 %
41–45	3 %	0 %
46–50	6 %	0 %
51–55	8 %	1 %
56–60	11 %	1 %
61–65	13 %	2 %
66–70	14 %	2 %
71–75	12 %	5 %
76–80	12 %	6 %
81–85	10 %	11 %
86–90	5 %	14 %
91–95	2 %	18 %
96–100	1 %	39 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center, 2019

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri posameznih delih izpita iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku SM 2019.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Seminarska naloga
Število kandidatov	725	725	725
Povprečno število odstotnih točk	25,16	28,20	18,08
Standardni odklon odstotnih točk	5,34	7,26	2,60
Maksimalno število odstotnih točk	35,00	45,00	20,00
Povprečna težavnost	0,72	0,63	0,90

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Izpitna pola 1

Izpitna pola 1 vsebuje štiri strukturirane naloge, ki lahko vključujejo različno število vprašanj. Pri prvi nalogi (*Identiteta in kultura*) je bilo tokrat devet vprašanj, pri drugi (*Odločanje v skupnosti*) devet, pri tretji (*Družba – zdravje, telo bolezen*) 11 in pri četrti (*Odklonskost in kriminaliteta*) prav tako 11 vprašanj. Kandidati izberejo in odgovarjajo na celoten sklop vprašanj pri dveh nalogah. Pri vsaki lahko dosežejo največ 20 točk, skupaj 40. Izpitna pola 1 predstavlja 35 % ocene.

Povprečno število (absolutnih) točk, ki so ga kandidati, ki so maturo opravljali prvič (brez kandidatov poklicne mature in drugih) – bilo jih je 725, dosegli pri tem delu izpita, je bilo 28,75 točke, kar je 25,15 odstotne točke. Če upoštevamo vse kandidate (brez kandidatov poklicne mature) – bilo jih je 858, je bilo povprečno število absolutnih točk 27.17, kar je 23,78 odstotne točke.

Največ kandidatov je izbralo 4. nalogo (*Odklonskost in kriminaliteta*), nekoliko manj 2. nalogo (*Odločanje v skupnosti*), precej manj 3. nalogo (*Družba – zdravje, telo, bolezen*) in najmanj 1. nalogo (*Identiteta in kultura*). Največje povprečno število absolutnih točk so zbrali pri 2. nalogi, sledijo 4., 3., in 1. naloga. Slednja tudi najbolj izstopa glede nizkega povprečnega števila absolutnih (in relativnih) točk v primerjavi z drugimi nalogami.

Indeks težavnosti (v nadaljevanju IT) izpitne pole 1 je 0.72, če upoštevamo kandidate, ki so maturo opravljali prvič (v nadaljevanju referenčna skupina), in 0.68, če upoštevamo vse kandidate, brez kandidatov poklicne mature.

Preglednica 4.3.1 (*Dosežki pri izpitni poli 1, IT*) prikazuje število kandidatov (referenčna skupina), ki so odgovarjali na posamezno nalogo (N), povprečno število doseženih točk in indeks težavnosti.

Preglednica 4.3.1: Dosežki pri izpitni poli 1, IT

Naloga	N	Povprečno število (abs.) točk	IT
1	189	11,08	0,55
2	490	15,28	0,76
3	208	13,76	0,69
4	563	14,91	0,75

V nadaljevanju je predstavljenih še nekaj opažanj po posameznih nalogah in vprašanjih izpitne pole 1.

1. naloga: Identiteta in kultura

Indeksi težavnosti pri vprašanjih 1. naloge se gibljejo med 0,30–0,83. Najtežje vprašanje za kandidate je bilo očitno vprašanje 1.9 (*Pojasnite vlogo artefaktov v sodobnih potrošniških družbah in navedite dva primera pomembnih artefaktov v tem tipu družb.*). Večinoma so bili odgovori pomanjkljivi ali v celoti napačni. Kandidati so imeli težave že z razumevanjem pojma artefakt in tako tudi s pojasnjevanjem njihove vloge in navajanjem primerov. Slabše so odgovarjali tudi na vprašanje 1.4 (*Kako še drugače imenujemo proces »inkulturacija«? Navedite tri pomembne dejavnike (agense) tega procesa.*); IT je bil 0,36. Precej kandidatov ni zapisalo pravilnega odgovora, da gre za socializacijo, in potem tudi ne dejavnikov/agensov (npr. družina, šola, vrstniške skupine, množični mediji ipd.). Podobno so bili slabši, predvsem pomanjkljivi, odgovori na vprašanje 1.2 (*Predstavite jezik kot nematerialno sestavino kulture.*); IT je bil 0,37. Odgovori so se večinoma zaustavljali pri navajanju njegovih funkcij, predvsem pri opredelitvi jezika kot sredstva sporazumevanja. Precej pomanjkljivih odgovorov je bilo tudi pri vprašanju 1.1 (*Razložite kulturo v sociološkem in antropološkem pomenu.*). Kandidati so v razlago le redko vključili opredelitev, da gre za način življenja, ki vključuje materialne in nematerialne (duhovne) stvaritve. Pogosto so se zadovoljili z opredeljevanjem prek sestavin kulture, pa še tu so velikokrat navajali samo vrednote, družbene norme in morda še navade. Manj težav je bilo pri vprašanjih 1.7 (*Katera sestavina kulture je vključena v zapisu iz vira 2? Navedite in predstavite jo.*) in 1.8 (*Kako družba dosega, da ljudje spoštujejo sestavino kulture iz vira 2? V odgovor vključite tudi navedbo konkretnega primera.*); IT sta bila 0,80 in 0,83. Kandidati večinoma niso imeli težav s prepoznavanjem družbenih norm, prav tako ne s pojasnjevanjem, kako družba dosega njihovo spoštovanje, in navajanjem konkretnih primerov.

2. naloga: Odločanje v skupnosti

Kandidati, ki so izbrali to nalogo, so pri njej dosegli največje število točk. Pri nobenem vprašanju oziroma postavki IT ni bil nižji od 0,50; IT so se gibali med 0,57–0,95. V okviru te naloge so najslabše odgovarjali na vprašanje 2.6 (*Kateri vrsti [tipa] interesnih skupin poznamo? Navedite ju, pojasnite značilnosti in za vsako navedite primer.*). Kandidati velikokrat niso razlikovali med zaščitnimi in ciljnimi interesnimi skupinami, tako so bile težave tudi s pojasnjevanjem njihovih značilnosti ter navajanjem ustreznih primerov enega in drugega tipa. Druga vprašanja jim niso povzročala večjih težav. Tako so npr. skoraj vsi pravilno odgovorili na vprašanje 2.2 (*Navedite veje oblasti v modernih demokratičnih državah.*); IT je bil 0,95. Nekaj zadreg, čeprav je bilo veliko pravih ali vsaj delno pravih odgovorov, je bilo pri vprašanju 2.4, ki je vključevalo poznavanje načinov nastajanja nacij; IT je bil 0,73. Pri vprašanju 2.1 (*Opreделите državo v širšem in ožjem pomenu.*) so bile včasih nekoliko pomanjkljive opredelitve države v ožjem pomenu, navadno samo kot to, da je s tem mišljena (suverena) oblast. Sicer je bilo veliko tudi celovitih odgovorov, saj je bil IT 0,77. Podoben (0,78) je bil IT pri vprašanju 2.3 (*Razložite dve značilnosti demokratične države.*), čeprav so kandidati značilnosti večkrat samo navajali, ne pa jih tudi ustrezno razložili.

3. naloga: Družba – zdravje, telo bolezen

Indeksi težavnosti se gibljejo med 0,46–0,96. Kandidati so najslabše odgovarjali na vprašanje 3.1 (*Kako imenujemo pojav, za katerega je značilna neskladnost telesa in spolne identitete, ki lahko vodi k preoblikovanju telesa z namenom usklajenosti z notranjim doživljanjem sebe?*); IT je bil 0,46, torej manj kot polovica pravih odgovorov, da gre za transseksualnost. Precej napačnih odgovorov je bilo tudi na naslednje vprašanje, tj. 3.2, ki je zahtevalo poznavanje in razumevanje pojmov in praks telesnih modifikacij in mutilacij; IT je bil 0,61. Težave je povzročalo tudi vprašanje 3.8 (*V zadnjem obdobju se uveljavljajo razlage, ki poudarjajo odgovornost posameznika za zdravje. Navedite dva bistvena poudarka teh razlag.*); IT je bil 0,53. Odgovori o poudarkih v ideologiji individualizacije odgovornosti za zdravje so bili površni, pomanjkljivi. Podobno velja tudi za odgovore na vprašanje 3.4 (*Navedite tri značilnosti pojmovanja telesa, zdravja in bolezni, ki jih uveljavlja zahodna medicina.*); IT je bil 0,55. Skoraj vsi kandidati pa so pravilno (da gre za medikalizacijo) odgovorili na vprašanje 3.6 (*Kako imenujemo proces, v katerem je čedalje več področij družbenega življenja in navad posameznikov in posameznic obravnavanih z vidika medicine?*); IT je bil 0,96.

4. naloga: Odklonskost in kriminaliteta

To nalogo je izbralo največ kandidatov; v povprečju so dosegli drugo najvišje število točk. Izrazito slabih ali popolnoma napačnih odgovorov ni bilo veliko; IT se gibljejo med 0,46–0,93. Največ napačnih odgovorov je bilo na vprašanje 4.9 (*Kako imenujemo nenehno nadzorovanost posameznikov, kar vključuje preglednost dogodkov in njihovih nosilcev in tako vidnost vsega, kar se dogaja?*). Manj kot polovica kandidatov je zapisala, da gre za panopticism; IT je bil 0,46. Nekaj težav je bilo tudi z odgovori na vprašanje 4.5 (*Navedite eno družbeno funkcijo, ki jo nekateri sociologi pripisujejo odklonskosti.*); IT je bil 0,57. Pričakovani bi bili boljši odgovori, saj kandidati običajno nimajo težav s pojasnjevanjem funkcionalnosti odklonskosti (npr. po Durkheimu). Najboljši odgovori so bili na vprašanje 4.3, ki je zahtevalo opredelitev »kriminala belih ovratnikov« in navedbo konkretnega primera; IT je bil 0,93, kar kaže, da to tematiko očitno dobro poznajo oziroma si jo pri šolski obravnavi zapomnijo. Pri vprašanju 4.7 (*Z eno izmed spodaj navedenih socioloških teorij pojasnite dejstvo, da se v zaporu najpogosteje znajdejo pripadniki nižjih družbenih slojev.*) je bil IT 0,63. Kandidati so lahko omenjeni pojav pojasnjevali s pomočjo Mertonove teorije strukturne napetosti ali konfliktnih teorij. Mnogi odgovori so bili pomanjkljivi in delno napačni, saj je bilo večkrat opazno npr. slabo poznavanje Mertonove teorije in njenih temeljnih pojmov (strukturna napetost, anomija). Pri uporabi konfliktnih teorij so se največkrat ustavili pri ugotovitvi, da so nižji sloji bolj nadzorovani. Včasih so obe teoriji pomešali.

Izpitna pola 2

Izpitna pola 2 vsebuje pet esejskih nalog. Kandidati izberejo in odgovarjajo na dve. Za posamezen odgovor dobijo največ 20 točk, skupaj 40. To predstavlja 45 % ocene.

Esejske naloge lahko vsebujejo dodatna navodila. Tokrat so bila vključena pri 1. in 5. nalogi.

Povprečno število (absolutnih) točk, ki so ga kandidati iz referenčne skupine dosegli pri tem delu izpita, je 25.06, kar je 28,19 odstotne točke. Če upoštevamo vse kandidate (brez kandidatov poklicne mature), je bilo povprečno število absolutnih točk 23.89, kar je 26,87 odstotne točke.

Največ kandidatov je izbralo 1. nalogo (*Razpravljajte o vplivu spola na družbeni status posameznikov in posameznic.*), nekoliko manj 2. nalogo (*Razpravljajte o dezorganizaciji družin. Pojasnite trende in sociološko razlago vzrokov za dezorganizacijo družin v sodobnem času.*). Sledita 4. (*Razpravljajte o povezanosti delovanja medijev z globalizacijo.*) in 3. naloga (*Razpravljajte o treh različnih vidikih revitalizacije religij.*). Daleč najmanj kandidatov je izbralo 5. nalogo (*Razpravljajte o značilnostih in posebnostih znanstvenih spoznanj.*).

Indeks težavnosti izpitne pole 2 je 0.63, če upoštevamo kandidate, ki so maturo opravljali prvič, in 0.59, če upoštevamo vse kandidate, brez kandidatov poklicne mature.

Preglednica 4.3.2 (*Dosežki pri izpitni poli 2, IT*) prikazuje število kandidatov, ki so odgovarjali na posamezno nalogo (N), povprečno število doseženih (absolutnih) točk in indeks težavnosti za posamezno nalogo. Vsi podatki veljajo za referenčno skupino.

Preglednica 4.3.2: Dosežki pri izpitni poli 2, IT

naloga	N	Povprečno število (abs.) točk	IT
1	563	13,19	0,66
2	461	11,61	0,58
3	149	13,42	0,67
4	252	11,53	0,58
5	25	11,24	0,56

Indeksi težavnosti posameznih nalog se gibljejo med 0,56 in 0,67. Najnižje ocenjeni odgovori so bili pri 5. nalogi, najboljše pa pri 3. Tudi prva, ki jo je izbralo največ kandidatov, ne zaostaja veliko. Nekoliko slabši odgovori so bili tudi pri 2. in 4. nalogi. V nadaljevanju so predstavljene nekatere značilnosti in pomanjkljivosti odgovorov, ki so jih opazili zunanji opazovalci, kar pa ne pomeni, da je bilo to značilno za vse ali večino odgovorov.

1. esejska naloga: *Razpravljajte o vplivu spola na družbeni status posameznikov in posameznic.*

Naloga je imela dodatna navodila, ki so kandidate usmerila v opredelitev biološkega in družbenega spola, predstavitev Parsonsovega pogleda na vlogo spolov v družbi in feministične kritike, razpravo o spreminjanju položajev moških in žensk v sodobnih družbah ter o vplivu spola na družbeni status posameznikov in posameznic. Nalogo je izbralo največ kandidatov. Precej odgovorov je bilo dobrih, vendar jih je precej imelo tudi vrsto pomanjkljivosti. Kandidati so včasih dokaj skromno opredelili biološki in družbeni spol. Precej težav je bilo z opredeljevanjem družbenega spola in sploh z razumevanjem, kaj naj bi ta pomenil. V razmeroma veliko primerih so se pojavljali odgovori, da je npr.

biološki spol dan, družbeni pa nekaj, kar si človek izbere sam in poljubno spreminja. Kandidati so bili precej skromni v predstavitvi feminističnih kritik Parsonsovega pogleda na vlogo spolov v družbi. Pri predstavitvi Parsonsa mnogi niso omenjali njegovega poimenovanja spolnih vlog (ekspresivna ženska vloga in instrumentalna moška) ali pa so jih poimenovali napačno (npr. ekspresionistična ženska vloga, včasih celo eksplicitna ali eksperimentalna). Velikokrat je v odgovorih manjkala bolj nedvoumna razprava o spolu kot determinanti pripisanega družbenega statusa, še večkrat pa ugotovitve, da se sodobne družbe razlikujejo glede položaja moških in žensk.

2. esejska naloga: *Razpravljajte o dezorganizaciji družin. Pojasnite trende in sociološko razlago vzrokov za dezorganizacijo družin v sodobnem času.*

Nalogo je izbralo precej kandidatov, vendar so bili v primerjavi s prvo nalogo odgovori slabši. Kandidati večkrat niso popolnoma nedvoumno razlikovali med strukturno in funkcijsko dezorganizacijo, težave so bile tudi pri razpravi o (ne)povezanosti ene in druge dezorganizacije. Pomanjkljiva je bila razlaga vzrokov funkcijske dezorganizacije, bolj celovito so predstavljali vzroke strukturne dezorganizacije. V odgovorih nekaterih kandidatov je bilo opazno nerazlikovanje med dezorganizirano in reorganizirano družino. Kandidati večkrat niso argumentirali svojih trditev, navajali so napačne empirične podatke, nekaj težav je bilo tudi že s samo opredelitvijo družine in uporabo ustrezne sociološke terminologije. Nekateri odgovori so se zaustavljali pri opisovanju različnih tipov družin, razmerjih med družino in zakonsko zvezo, razprave o dezorganizaciji pa so se komaj dotaknili.

3. esejska naloga: *Razpravljajte o treh različnih vidikih revitalizacije religij.*

Večja pomanjkljivost odgovorov je bila, da kandidati revitalizacije religij niso navezovali na procese sekularizacije. Brez tega je revitalizacijo težje pojasniti (glede na kaj, na katere predhodne procese naj bi prišlo do ponovnega oživljanja religije, poleg tega nekateri avtorji ocenjujejo, da v bistvu ne gre za revitalizacijo kot nek poseben proces, ampak samo za nov način uveljavljanja religije v sekulariziranem svetu). Nekateri kandidati so slabše definirali revitalizacijo in pomanjkljivo predstavljali ter razpravljali o njenih različnih vidikih. Večkrat so enačili ali zamenjali sekularno in civilno religijo ter cerkveno in ljudsko religioznost. Nekateri odgovori so, podobno kot pri prejšnji nalogi, vsebovali v glavnem razpravo o religiji, različnih tipih religij itd., manj pa o tistem, kar zahteva naloga.

4. esejska naloga: *Razpravljajte o povezanosti delovanja medijev z globalizacijo.*

Vsebinska navodila za ocenjevanje so predvidevala odgovarjanje v dveh smereh. Mogoča je bila razprava o medijskem imperializmu, obstoju svetovnega informacijskega reda, mednarodnega sistema produkcije, distribucije in potrošnje informacij ter v povezavi s tem o majhnem številu agencij, ki usmerjajo tokove informacij in zagotavljajo največ novic in objav. Druga možnost je bila, da so kandidati predstavili globalizacijo, opredelili pomen medijev v sodobnih družbah ter razpravljali o medijih kot o enem od dejavnikov globalizacije ter opozorili na medijski imperializem. Večji del odgovorov je bil zastavljen v tej drugi smeri, čeprav je bil medijski imperializem le redko omenjen. Večkrat je bila tudi globalizacija predstavljena površno in pomanjkljivo. Precej odgovorov se je zaustavljalo pri opisovanju nastanka in značilnosti množičnih medijev ter njihovih funkcij. Včasih so bili odgovori zastavljeni posebej kot razprava o globalizaciji in posebej kot razprava o delovanju množičnih medijev, ne da bi vzpostavili povezanost, kakor zahteva naloga. Tu in tam so se zadovoljili samo z razpravo o globalizaciji. Zunanji ocenjevalci ugotavljajo še, da nekateri odgovori niso vsebovali sociološke terminologije, da so ostajali na »zdravorazumski« ravni itd. Pri nekaterih odgovorih se je zdelo, da kandidati niso dobro razumeli naloge.

5. esejska naloga: *Razpravljajte o značilnostih in posebnostih znanstvenih spoznanj.*

To nalogo je izbralo daleč najmanj kandidatov. Tudi povprečno doseženo število točk je bilo najnižje. Kot ugotavljajo zunanji ocenjevalci, ki so ocenjevali po nekaj primerov teh odgovorov (nekateri pa sploh nobenega), so bili nekateri odgovori precej dobri, drugi pa zelo slabi. Kandidati so še vsaj delno zadovoljivo izpostavili razlike med vsakdanjim in znanstvenim spoznanjem, le redki pa so soočili

razmisleke različnih avtorjev o značilnostih omejitev v spoznavnem procesu. Težave je povzročala tudi predstavitev začetkov in posebnosti moderne znanosti.

Seminarska naloga

Kandidati lahko dobijo pri seminarski nalogi največ 20 točk; to predstavlja 20 % ocene. Povprečno število doseženih točk (absolutno in relativno) pri tem delu izpita (notranji del) je bilo 18,08. Indeks težavnosti je bil 0,90, korelacija med zunanjo in notranjo oceno pa 0,32. To velja za referenčno skupino, če upoštevamo vse kandidate, brez kandidatov poklicne mature, pa so dosežki naslednji: povprečno število točk je 17,61, IT 0,88 in korelacija 0,42.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Izpitna pola 1

1. naloga: *Identiteta in kultura*

Kot je bilo omenjeno že v prejšnjem poglavju, so bili pogosti nepravilni odgovori pri vprašanju 1.4. Mnogi kandidati inkulturacije niso povezali s socializacijo in so na vprašanje, kako še drugače imenujemo proces inkulturacije, odgovarjali z »učenje kulture«. V nadaljevanju tako tudi niso navajali dejavnikov (agensov) socializacije, kot zahteva vprašanje, ampak opisovali ali z drugimi izrazi pojasnjevali »učenje kulture«. Pri vprašanju 1.1 niso vključevali pojmov, kot so način življenja, materialne in nematerialne stvaritve itd. Jezik so predstavili z njegovimi funkcijami, najpogosteje kot sredstvo sporazumevanja, le redki so v odgovor vključili, da gre za poseben simbolni pomen (vprašanje 1.2). Nekateri so imeli težave z razumevanjem vira (vprašanje 1.3) in so odgovor kar prepisali iz vira (brez razlage, kot zahteva vprašanje). Pri vprašanju 1.5, ki zahteva opredelitev vrednot, so nekateri opredeljevali družbene norme. Še več težav je bilo pri vprašanju 1.6 (*Razložite, kaj pomeni, da imajo nekatere družbene vrednote »visoko moralno težo«*. *Navedite dva primera takih vrednot.*). V kar nekaj odgovorih so bile ravno nasprotno trditve, kot je pomen »visoke moralne teže«, – odgovarjali so namreč, da gre za vrednote, ki so manj pomembne. Pri vprašanju 1.9 so napačno ali »preozko« opredeljevali artefakte (npr. kot spomenike, zgodovinske stavbe itd.).

2. naloga: *Odločanje v skupnosti*

Največ nepravilnih odgovorov se je pojavljalo pri vprašanju 2.6 (interesne skupine). V precej odgovorih so kandidati kot vrsto/tip interesne skupine navajali konkretne interesne skupine (npr. sindikat, ekološka združenja itd.), v nadaljevanju opisovali njihove značilnosti in kot primer navajali nek konkreten sindikat (npr. SVIZ). Na vprašanje 2.5 (*Kaj so politične stranke?*) je večina kandidatov odgovorila pravilno, so pa nekateri odgovarjali, da gre za združenje ljudi s podobnimi interesi. Pojasnitev pojma volilna abstinenca (vprašanje 2.7) večini ni povzročala težav, je pa bil drugim bližje odgovor, da gre za manjšo udeležbo na volitvah (kar bi na prvi pogled lahko bil pravilen odgovor, vendar pa je manjša volilna udeležba posledica neudeležbe mnogih na volitvah, torej volilne abstinence).

3. naloga: *Družba – zdravje, telo, bolezen*

Pri vprašanju 3.1 je bilo več kot polovica napačnih odgovorov. Kandidati so najpogosteje namesto transseksualnost (transseksualizem, transspolnost) navajali popolnoma napačno spolni dimorfizem, spolna dihotomija ali spolna asimetrija. Pri vprašanju 3.2 so namesto pojmov telesne modifikacije in telesne mutilacije navajali različne konkretne tehnike posegov v telo (npr. ličenje, tetoviranje, prebadanje itd.). Pri vprašanju 3.3 so napačno poimenovali razlage bolezni (namesto religiozno-mitične npr. mistične in namesto posvetne ali sekularne sekularizirane) ali jih sploh niso. Pri vprašanju

3.4 so nekateri namesto značilnosti pojmovanja telesa, zdravja in bolezni, ki jih uveljavlja zahodna medicina, navajali definicijo zdravja, kot jo podaja Svetovna zdravstvena organizacija (WHO).

4. naloga: *Odklonskost in kriminaliteta*

Pogost napačen odgovor pri vprašanju 4.9, na katerega so kandidati odgovarjali najslabše, je bil namesto panopticism neformalni družbeni nadzor. Pri vprašanju 4.8 je večina kandidatov obkrožila pravilni odgovor (anomija), vendar jih je bilo tudi kar nekaj, ki so se odločili za anomalijo. Pri vprašanju 4.7 se je v kar nekaj odgovorih pokazalo slabše poznavanje ali nepoznavanje temeljnih pojmov tako iz Mertonove kot konfliktnih teorij oddklonskosti (npr. strukturna napetost, anomija itd.)

Izpitna pola 2

Pri izpitni poli 2 težko govorimo o popolnoma nepravilnih odgovorih. Kandidati so le v redkih primerih odgovarjali popolnoma nekaj drugega, kot je zahtevala naloga. Govorimo lahko o dobrih, celovitih in slabših, površnih in pomanjkljivih odgovorih. Slabi so tudi odgovori, kjer kandidati ostajajo na ravni »prostega spisa«, brez vključevanja sociološke terminologije, socioloških spoznanj/teorij, argumentov, vnašajo v odgovore stereotipe in predsodke itd.

Opazanja zunanjih ocenjevalcev so bila predstavljena že v prejšnjem poglavju. Kot je bilo omenjeno, je bilo pri 1. nalogi precej napačnih opredelitev družbenega spola (kot da si družbeni spol posameznik ali posameznica izbereta sama in ga tudi poljubno spreminjata). Precej je bilo tudi napačnih navedb Parsonsovega poimenovanja spolnih vlog ali pa kandidati tega sploh niso vključili v odgovor.

Pri drugi nalogi je bilo več napačnih odgovorov povezanih z nerazlikovanjem med strukturno in funkcijsko dezorganizacijo družin. Večkrat se je pojavljalo tudi nerazlikovanje med dezorganizacijo družin in reorganizirano družino.

Pri 3. nalogi so bili večkrat slabo predstavljeni različni vidiki revitalizacije religij in/ali njihovo napačno poimenovanje (sekularna in civilna religija, cerkvena in ljudska religioznost itd.).

Pri 4. nalogi je bil za nekatere kandidate največji problem (ne)razumevanje vprašanja, kar je v odgovarjanju vodilo v opisovanje zgodovine množičnih medijev, njihovih značilnosti in funkcij ali v razpravo o globalizaciji. Tudi nekatere predstavitve globalizacije so bile pomanjkljive. Nekateri zunanji ocenjevalci navajajo, da v odgovorih, ki so jih ocenjevali, noben kandidat ni obravnaval medijskega/kulturnega imperializma.

Peto nalogo je izbralo malo kandidatov. Največ težav so imeli z razpravo o omejitvah spoznavnega procesa, na katere opozarjajo različni avtorji, pa tudi s časovno umestitvijo nastajanja moderne znanosti.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

---

Vprašalnik je izpolnilo 34 zunanjih ocenjevalcev. Na vprašanje, ali so bile naloge ustrezno sestavljene, jih je pritrdilno odgovorilo 25 ali 73,53 %, 9 ali 26,47 % pa jih je imelo pripombe glede ustreznosti, natančnosti, razumljivosti itd. posameznih nalog. V izpitni poli 1 omenjajo kot nerazumljiva vprašanja 1.2 (*Predstavite jezik kot nematerialno sestavino kulture.*), 1.3 (*Razložite trditev iz vira 1.*), 1.4 (*Kako še drugače imenujemo proces »inkulturacije /.../*), 3.4 (*Navedite tri značilnosti pojmovanja telesa /.../*), 3.8 (o individualizaciji odgovornosti za zdravje) in 3.10 (povezanost družbenih neenakosti in zdravja).

Nenatančna naj bi bila vprašanja 1.1 (opredelitev kulture v sociološkem in antropološkem pomenu), 1.2, 1.3, 1.4, 1.9 (o artefaktih in njihovi vlogi v sodobnih potrošniških družbah), 3.10 in 3.11 (vprašanje izbirnega tipa – kateri pojem označuje družbene in kulturne vidike spolnih razlik).

Pretežka naj bi bila vprašanja 1.9, 3.2, 3.4 in 3.11.

Vsa navedena vprašanja so kot nerazumljiva, nenatančna ali pretežka omenjena po enkrat ali dvakrat, izjemi sta vprašanje 1.4, ki je kot nenatančno omenjeno petkrat, in 1.9, ki je kot pretežko omenjeno trikrat.

Na oblikovno preglednost ni nobenih pripomb, prav tako nihče ne meni, da je bila kakšna naloga prelahka.

V izpitni poli 2 je en zunanji ocenjevalec kot nerazumljivo omenil 4. esejsko nalogo (*Razpravljajte o povezanosti delovanja medijev z globalizacijo.*), dva menita, da je ta naloga nenatančna, in dva, da je pretežka. Kot nenatančna je enkrat omenjena še 3. naloga, kot pretežka pa 5. Tudi pri izpitni poli 2 ni bilo pripomb na oblikovno preglednost, nihče tudi ne meni, da je bila kakšna naloga prelahka.

Sestavo (strokovno in vsebinsko ustreznost, tehnično izvedbo) izpitne pole 1 so ocenili s povprečno oceno 4,2 (na lestvici od 1 do 5), izpitno polo 2 so ocenili s povprečno oceno 4,4. Njihova ocena navodil za ocenjevanje izpitne pole 1 je bila 4,2, ocena navodil za ocenjevanje izpitne pole 2 je bila 4,3.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Na spomladanskem roku splošne mature 2019 je pri sociologiji prvič potekalo e-ocenjevanje. Zunanji ocenjevalci smo dobili potrebne napotke in priročnik za ocenjevanje na seminarju za zunanje ocenjevalce v aprilu 2019.

Kandidati so izpit splošne mature iz sociologije pisali 30. maja 2019. Moderacija *Navodil za ocenjevanje* in standardizacija sta potekali na Državnem izpitnem centru 6. junija 2019, dostop do izpitnega gradiva in s tem začetek priprav na moderacijo je bil omogočen 4. junija 2019.

7. junija 2019 je bil seminar zunanjih ocenjevalcev na Državnem izpitnem centru z glavno točko dnevnega reda, tj razlago *Navodil za ocenjevanje* in njihovo moderacijo. E-ocenjevanje je bilo mogoče začeti istega dne ob 20. uri, zaključilo pa se je 20. junija 2019 ob 15. uri.

Poleg glavne ocenjevalke je ocenjevanje vodilo še pet pomočnikov (štirje člani komisije in ena od zunanjih ocenjevalk). E-ocenjevanje je potekalo brez posebnosti oziroma kakšnih posebnih zapletov. Z nekaterimi zunanjimi ocenjevalci, ki niso bili takoj potrjeni, so pomočniki opravili ustrezno e-komunikacijo. Pri beleženju doseženih točk so nekateri imeli nekaj težav oziroma je bilo nekaj napak: ker kandidati izbirajo med ponujenimi nalogami, je včasih prihajalo do tega, da so ocenjevalci vpisovali točke k neizbranim nalogam ali da so z oznako *NR* (namesto 0 točk) označili izbrano nalogo, ki jo je kandidat reševal, vendar je bil odgovor napačen ali pa ga ni bilo.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Vloženih je bilo 59 zahtev za vpogled (lani: 70), po vpogledu pa 26 ugovorov na oceno (lani: 47). Ugovorov na izračun ocene ni bilo (lani: 1). V šestih primerih se je po ugovoru spremenilo število točk navzgor ali navzdol, v treh pa se je s tem spremenila tudi ocena (lani v 12 primerih).

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Na splošni maturi 2019 je bil izpit iz sociologije vsebinsko, strukturno in po težavnosti usklajen z veljavnim učnim načrtom in *Predmetnim izpitnim katalogom za sociologijo*. Maturitetni izpit iz sociologije je v spomladanskem izpitnem roku opravljalo 947 kandidatov/kandidatk (997 v letu 2018). Kot del splošne mature jih je opravljalo izpit iz sociologije 858 (lani 919), na poklicni maturi pa kot posamezni predmet splošne mature 89 (lani 78). V tem številu je upoštevanih 725 kandidatov/kandidatk, ki so kot dijaki/dijakinje splošnih in strokovnih gimnazij prvič opravljali splošno maturo in so obravnavani kot referenčna skupina za izračune uspešnosti opravljanja izpitov. Ugotoviti je mogoče, da se je število kandidatov/kandidatk pri predmetu sociologija na splošni maturi v primerjavi z letom 2018 nekoliko zmanjšalo (od 919 na 858), vendar je treba dodati, da se je tudi število vseh kandidatov za opravljanje splošne mature zmanjšalo od 6.255 v letu 2018 na 6.185 v letu 2019. Delež maturantov/maturantk, ki so opravljali sociologijo kot izbirni predmet na splošni maturi, je upadel od 14,7 % v letu 2018 na 13,9 % v letu 2019. Ponovno se je povečal delež kandidatov poklicne mature, ki so kot posamezni predmet splošne mature izbrali sociologijo. Ta delež je bil na maturi 2019 5,7 % (v letu 2018 pa 5,1 %).

Med posameznimi kategorijami kandidatov so bile – podobno kot v preteklosti – precejšnje razlike v dosežkih, najboljši so bili dijaki klasične gimnazije s povprečno oceno 3,87 (zastopani z majhnim številom, bilo jih je namreč le 23) oz. dijakov splošnih gimnazij s povprečno oceno 3,56. Letošnji povprečni dosežek kandidatov iz referenčne skupine je bil 71,44 odstotne točke (lani: 69,30), in sicer 25,16 točke za izpitno polo 1, za izpitno polo 2 28,20 točke ter 18,08 točke za notranji del/seminarsko nalogo. Rezultati so v primerjavi z letom poprej boljši pri obeh delih zunanjšega izpita. Povprečna ocena referenčne skupine kandidatov, ki so maturo v letu 2019 opravili, je bila pri predmetu sociologija 3,53 (lani: 3,44).

Pri notranjem delu izpita – seminarski nalogi – je uspešnost vsa leta visoka. Povprečno število doseženih odstotnih točk je bilo tako letos v spomladanskem izpitnem roku 18,08 od 20 možnih točk (lani: 18,20). Indeks težavnosti za referenčno skupino, ki je maturo opravljala prvič, je pri notranjem delu/seminarski nalogi 0,90, pri zunanjem delu pa 0,72 za izpitno polo 1 in 0,63 za izpitno polo 2. Korelacija med notranjim ter zunanjim delom mature je 0,32 in je nekoliko višja od predhodnega leta 2018 (0,28). Ob upoštevanju različnosti ciljev, vsebin in načinov dela je mogoče zapisati, da notranje ocene prispevajo pomemben del k relativno dobri povprečni oceni predmeta. V tej značilnosti sociologija na splošni maturi ni izjema, podobno velja tudi za druge predmete.

Po pregledu doseženih rezultatov mature 2019 in po tehtnem premisleku se je DPK SM za sociologijo odločila, da spremeni mejo za pozitivno oceno, z 49 na 50 odstotnih točk, pa tudi meje za višje ocene: s 60 na 61 odstotnih točk za oceno 3, z 71 na 72 točk za oceno 4 ter mejo 82 točk za oceno 5 na 83 točk. Svojo odločitev komisija utemeljuje na analizi doseženih rezultatov, ki je pokazala, da so kandidati/kandidatke izkazali opazno boljše dosežke od lanskih, kar je mogoče pripisati tudi ustrežnejši zahtevnosti izpitnih nalog in vprašanj, ki je prilagojena pričakovanemu znanju.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Izpitne pole so bile po presoji DPK SM za sociologijo ustrezno sestavljene, kar potrjujejo tudi mnenja zunanjih ocenjevalcev iz anketnih vprašalnikov. V izpitnem gradivu so bila zastopana vprašanja na vseh taksonomskih stopnjah, in sicer v deležih, kakor jih določa predmetni izpitni katalog.

Zunanji ocenjevalci so ocenili strokovno in vsebinsko ustreznost ter tehnično izvedbo izpitnih pol in *Navodil za ocenjevanje* kot dobro in primerno. Naloge in vprašanja v Izpitni poli 1 so tako ocenili z oceno 4,2 in naloge v Izpitni poli 2 z oceno 4,4 (lestvica ocen za IP 1 in IP 2 je 1–5). Opozorili so na nekaj vprašanj, ki naj bi bila kandidatom slabše razumljiva oz. zahtevnejša.

Dosežki kandidatov in kandidatke kažejo, da so se pričakovanja glede njihovega znanja ustrezno ujemala z izkazanim znanjem in prvič je bilo mogoče za pozitivno oceno (2) postaviti mejo 50 odstotnih točk.

6.3 Druge ugotovitve

V izpitnem gradivu na spomladanskem izpitnem roku splošne mature 2019 ni bilo ugotovljenih napak. Komisija sodi, da je k temu poleg skrbne priprave gradiva prispevala tudi uveljavljena praksa zunanjega pregledovanja. Preglede opravijo učitelji, ki jih izbere Ric: oblikujejo svojo oceno gradiva, komisija njihova mnenja po tehni presoji upošteva ter po potrebi korigira ali dopolni pripravljeno gradivo.

Kandidati/kandidatke so v letu 2019 vložili 59 zahtev za vpogled v izpitno dokumentacijo. Po opravljenih vpogledih je bilo vloženih 26 ugovorov na oceno. Ocena se je po ugovoru spremenila (zvišala) trem kandidatom/kandidatkam (v letu 2018 je bilo takih sprememb ocene 12).